

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2014/42/EL,**3. aprill 2014,****kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2 ja artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Piiriülese organiseeritud kuritegevuse, sh maffiaga sarnaneva kuritegeliku ühenduse põhiajend on rahaline kasu. Seetõttu tuleks pädevatele asutusele anda vahendid kriminaaltulu jälitamiseks ning arestimiseks, haldamiseks ja konfiskeerimiseks. Tõhus organiseeritud kuritegevuse tõkestamine ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemine tuleks aga saavutada kriminaaltulu neutraliseerimisega, mida teatavatel juhtudel tuleks laiendada ka igasugusele kuritegeliku tegevuse tulemusel saadud varale.
- (2) Organiseeritud kuritegelikud rühmitused tegutsevad riigipiire tunnistamata ning omandavad üha sagedamini vara teistes liikmesriikides kui see, kus nad baseeruvad, ja kolmandates riikides. Järjest suureneb vajadus teha tõhusat rahvusvahelist koostööd vara sissenõudmise ja vastastikuse õigusabi valdkonnas.
- (3) Organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel on üks kõige tulemuslikum vahend karmide õiguslike tagajärgede sätestamine selliste kuritegude toimepanemise eest ning kuriteovahendite ja kriminaaltulu tõhus kindlakstegemine, arestimine ja konfiskeerimine.
- (4) Kuigi olemasolevad statistilised andmed on piiratud, on sissenõutud kriminaaltulu summad liidus hinnangulise kriminaaltuluga võrreldes liiga väikesed. Uuringute kohaselt kasutatakse konfiskeerimismenetlusi ikka veel vähe, kuigi neid reguleeritakse nii liidu kui ka siseriikliku õigusega.
- (5) Miinimumeeskirjade vastuvõtmisega ühtlustatakse arestimist ja konfiskeerimist käsitlevaid liikmesriikide õigusnorme, suurendades seeläbi vastastikust usaldust ja tõhustades piiriülest koostööd.

⁽¹⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 128.

⁽²⁾ ELT C 391, 18.12.2012, lk 134.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 25. veebruari 2014. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 14. märtsi 2014. aasta otsus.

- (6) Stockholmi programmis ning justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2010. aasta juuni järelustes kriminaaltulu konfiskeerimise ja jälitamise kohta on rõhutatud kuritegeliku vara tõhusama kindlakstegemise, konfiskeerimise ja taaskasutamise tähtsust.
- (7) Kehtiva liidu õigusraamistiku vara arestimiseks koos valduse ülevõtmisega või ilma sellela ja vara konfiskeerimiseks moodustavad ühismeede 98/699/JSK,⁽¹⁾ nõukogu raamotsus 2001/500/JSK,⁽²⁾ nõukogu raamotsus 2003/577/JSK,⁽³⁾ nõukogu raamotsus 2005/212/JSK⁽⁴⁾ ning nõukogu raamotsus 2006/783/JSK⁽⁵⁾.
- (8) Raamotsuste 2003/577/JSK, 2005/212/JSK ja 2006/783/JSK rakendamist käsitlevate komisjoni aruannete kohaselt ei ole laiendatud konfiskeerimise ning arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikuse tunnustamise praegune kord täielikult toimiv. Konfiskeerimine takerdub liikmesriikide õiguse erinevuste tõttu.
- (9) Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada raamotsuste 2001/500/JSK ja 2005/212/JSK sätteid. Nimetatud raamotsused tuleks osaliselt asendada nende liikmesriikide suhtes, kellele käesolev direktiiv on siduv.
- (10) Liikmesriik võib kriminaalasjas algatada konfiskeerimismenetluse mis tahes pädevas kohtus.
- (11) Praegust kriminaaltulu mõistet on vaja täpsustada nii, et see hõlmaks nii otseselt kuritegelikul teel saadud tulu kui ka igasuguse kaudse kasu, sh otsese tulu kõik hilisemad taasinvesteeringud või muundused. Seega võib tulu hõlmata igasugust vara, sealhulgas vara, mis on osaliselt või täielikult muundatud või teisendatud teiseks varaks, ja vara, mis on segunenud seaduslikest allikatest saadud varaga, kuni segunenud tulu hinnatud väärtuses. Tulu võib samuti hõlmata sissetulekut või muud kasu, mis on saadud kriminaaltulust või varast, milleks selline tulu on muundatud, teisendatud või millega selline tulu on segunenud.
- (12) Käesolevas direktiivis kasutatakse arestitava ja konfiskeeritava vara laia mõistet. Kõnealune mõiste hõlmab sellise vara omandiõigust või muid selle varaga seotud õigusi tõendavaid juriidilisi dokumente või instrumente. Sellised dokumendid või instrumentid võivad olla näiteks finantsinstrumentid või dokumendid, mis võivad olla aluseks võlausaldajate nõuetele ja mis võivad tavaliselt olla selle isiku omanduses, keda asjakohane menetlus puudutab. Käesolev direktiiv ei piira vara omandiõigust või muid varaga seotud õigusi tõendavate juriidiliste dokumentide või instrumentide hoidmist käsitlevate kehtivate riiklike menetluste kohaldamist pädevate riiklike asutuste või avalik-õiguslike organite poolt vastavalt siseriiklikule õigusele.
- (13) Arestimine ja konfiskeerimine on käesolevas direktiivis iseseisvad mõisted, mis ei peaks takistama liikmesriigil käesoleva direktiivi rakendamist vahenditega, mida liikmesriigi õiguse kohaselt peetakse karistusteks või muudeks meetmeteks.

⁽¹⁾ 3. detsembri 1998. aasta ühismeede 98/699/JSK, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel ja mis käsitleb rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist (EÜT L 333, 9.12.1998, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 26. juuni 2001. aasta raamotsus 2001/500/JSK, milles käsitletakse rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist (EÜT L 182, 5.7.2001, lk 1).

⁽³⁾ Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/577/JSK vara või tõendite arestimise otsuste täitmise kohta Euroopa Liidus (ELT L 196, 2.8.2003, lk 45).

⁽⁴⁾ Nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsus 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist (ELT L 68, 15.3.2005, lk 49).

⁽⁵⁾ Nõukogu 6. oktoobri 2006. aasta raamotsus 2006/783/JSK konfiskeerimisotsuste suhtes vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta (ELT L 328, 24.11.2006, lk 59).

- (14) Kuriteovahendite ja kriminaaltulu konfiskeerimisel lõpliku kohtuotsuse põhjal ja nendega võrdse väärtusega vara konfiskeerimisel tuleks kasutada käesoleva direktiiviga hõlmatud kuritegude laiemat mõistet. Vastavalt raamotsusele 2001/500/JSK on liikmesriigid kohustatud võimaldama kuriteovahendite ja kriminaaltulu konfiskeerimist pärast lõplikku süüdimõistmist ning nendega võrdse väärtusega vara konfiskeerimist. Need kohustused tuleks säilitada käesoleva direktiiviga reguleerimata kuritegude suhtes ning käesolevas direktiivis kasutatud tulu mõistet tuleks käsitleda sarnaselt sellega, mida kasutatakse käesoleva direktiiviga hõlmamata kuritegude puhul. Liikmesriikidel on õigus ette näha kriminaaltuluga võrdse väärtusega vara konfiskeerimine otsesest konfiskeerimisest täiendava meetmena või selle alternatiivina, nagu on asjakohane vastavalt siseriiklikule õigusele.
- (15) Kui kuriteo eest süüdimõistvast lõplikust otsusest ei tulene teisiti, peaks olema võimalik konfiskeerida kuriteovahendeid ja kriminaaltulu või vara, mille väärtus vastab selliste vahendite või tulu väärtusele. Selline lõplik süüdimõistev otsus võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus. Kui konfiskeerimine ei ole lõpliku süüdimõistva otsuse alusel võimalik, peaks teatavate tingimuste puhul olema siiski võimalik kuriteovahendeid ja tulu konfiskeerida, vähemalt kahtlustatava või süüdistatava haiguse või menetlusest kõrvalehoidumise korral. Kõnealused eeskirjad loetakse täidetuks, kui liikmesriigis on võimalik toimetada tagaseljamenetlust haiguse või menetlusest kõrvalehoidumise korral. Kahtlustatava või süüdistatava menetlusest kõrvalehoidumise korral peaks liikmesriik võtma kõik mõistlikud meetmed ja ta võib nõuda, et asjaomane isik kaasataks konfiskeerimisemenetlusse või et teda teavitataks sellest.
- (16) Käesoleva direktiivi kohaldamisel käsitatakse haigust kui kahtlustatava või süüdistatava võimetust võtta osa kriminaalmenetlusest pika aja jooksul, mistõttu ei saa menetlus normaalsel viisil jätkuda. Kahtlustatavatel ja süüdistatavatel võib nõuda haiguse tõendamist, näiteks arstitõendiga, mida kohtul peaks olema võimalik jätta arvesse võtmata, kui ta leiab, et see tõendus ei ole piisav. Ei tohiks piirata isiku õigust olla menetluses esindatud advokaadi poolt.
- (17) Käesoleva direktiivi rakendamisel seoses sellise vara konfiskeerimisega, mille väärtus vastab kuriteovahendite väärtusele, võiksid asjakohased sätted olla kohaldatavad, kui asja faktilisi asjaolusid silmas pidades on selline meede proportsionaalne, võttes arvesse eelkõige asjaomaste kuriteovahendite väärtust. Liikmesriik võib samuti võtta arvesse seda, kas ja millises ulatuses süüdimõistetu on vastutav kuriteovahendite konfiskeerimise võimatuse muutmise eest.
- (18) Käesoleva direktiivi rakendamisel võib liikmesriik ette näha, et erakorralistel juhtudel ei tuleks konfiskeerimisotsust teha, kui see vastavalt siseriiklikule õigusele oleks mõjutatud isiku suhtes põhjendamatult karm, tuginedes konkreetse juhtumi asjaoludele, mis peaksid olema määravad. Liikmesriik peaks kasutama seda võimalust rangelt piiratud juhtudel ning lubama konfiskeerimist mitte rakendada üksnes sellistel juhtudel, kui konfiskeerimine paneks asjaomase isiku väga raskesse olukorda toimetulemise mõttes.
- (19) Kuritegelike rühmituste kriminaalne tegevus hõlmab paljusid valdkondi. Selleks et organiseeritud kuritegevuse vastu tõhusalt võidelda, võib teatavates olukordades olla asjakohane, et süüdimõistva kohtuotsuse järel ei konfiskeerita mitte üksnes konkreetse kuriteoga seotud vara, vaid ka muu vara, mille puhul kohus leiab, et tegemist on muudest kuritegudest saadud tuluga. Seda põhimõtet nimetatakse laiendatud konfiskeerimiseks. Raamotsusega 2005/212/JSK on ette nähtud kolmed miinimumnõuded, mille hulgas liikmesriigid võivad valida, et kohaldada laiendatud konfiskeerimist. See tähendab, et liikmesriigid on kõnealuse raamotsuse ülevõtmisel valinud erinevad võimalused, nii et eri riikide õiguses käsitatakse laiendatud konfiskeerimist erinevalt. Selline erinevus takistab piiriülest koostööd konfiskeerimisel. Seepärast on vaja laiendatud konfiskeerimise sätteid täiendavalt ühtlustada, kehtestades ühtse miinimumstandardi.
- (20) Kui liikmesriik teeb kindlaks, kas kuritegu võib tuua majanduslikku kasu, võib ta võtta arvesse kuriteo toimepanemise meetodit, näiteks seda, kas kuritegu pandi toime organiseeritud kuritegevuse raames või kavatsusega saada kuritegevusest regulaarset tulu. See ei tohiks siiski üldiselt piirata võimalust kasutada laiendatud konfiskeerimist.

- (21) Laiendatud konfiskeerimine peaks olema võimalik juhul, kui kohus on veendunud, et asjaomane vara on saadud kuriteo tulemusena. See ei tähenda, et tuleb kindlaks teha, et asjaomane vara on saadud kuriteo abil. Liikmesriik võib näiteks ette näha, et on piisav, kui kohus teeb otsuse tõenäosust kaaludes või on võimalik mõistlikult oletada, et on märkimisväärselt tõenäolisem, et asjaomane vara on saadud kuriteo ja mitte muu tegevuse tulemusena. Sellega seoses peab kohus kaaluma kohtuasja konkreetseid asjaolusid, sealhulgas fakte ja olemasolevaid tõendeid, mille alusel võib teha laiendatud konfiskeerimise otsuse. Asjaolu, et isiku vara ei ole proportsionaalne tema seadusliku sissetulekuga, võib olla üheks asjaoluks, mille alusel kohus võib järeldada, et kõnealune vara on saadud kuriteo tulemusena. Liikmesriik võib samuti määrata teatava ajavahemiku, mille jooksul võib vara pidada kuriteo tulemusena saadud varaks.
- (22) Käesolevas direktiivis kehtestatakse miinimumeeskirjad. See ei takista liikmesriikidel kehtestada siseriiklikus õiguses ulatuslikumaid volitusi, muu hulgas näiteks seoses tõendeid käsitlevate eeskirjadega.
- (23) Käesolevat direktiivi kohaldatakse selles loetletud õigusaktide reguleerimisalasse kuuluvate kuritegude suhtes. Liikmesriigid peaksid nimetatud õigusaktide reguleerimisala piires kohaldama laiendatud konfiskeerimist vähemalt teatavate kuritegude puhul, mis on määratletud käesolevas direktiivis.
- (24) Tava, et kahtlustatav või süüdistatav annab vara konfiskeerimise vältimiseks üle asjast teadlikule kolmandale isikule, on üldlevinud ja muutub järjest laialdasemaks. Kehtiv liidu õigusraamistik ei sisalda siduvaid eeskirju kolmandatele isikutele üle antud vara konfiskeerimise kohta. Seetõttu on üha enam vajalik võimaldada kolmandatele isikutele üle antud või kolmandate isikute omandatud vara konfiskeerimist. Omandamine kolmanda isiku poolt on leidnud näiteks aset olukordades, kus kolmas isik on omandanud kahtlustatavalt või süüdistatavalt vara otseselt või kaudselt, näiteks vahendaja kaudu, sealhulgas juhul, kui kuritegu sooritati tema nimel või tema kasuks, ning kui süüdistataval ei ole vara, mida saab konfiskeerida. Selline konfiskeerimine peaks olema võimalik vähemalt juhtudel, kui kolmas isik teadis või oleks pidanud konkreetsetest faktilistest asjaoludest (sealhulgas sellest, et üleandmine toimus tasuta või turuhinnast oluliselt väiksema summa eest) lähtudes teadma, et vara üleandmise või omandamise eesmärk oli vältida konfiskeerimist. Kolmandalt isikult konfiskeerimist käsitlevaid eeskirju tuleks kohaldada nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute suhtes. Mingil juhul ei tohiks piirata heausksete kolmandate isikute õigusi.
- (25) Liikmesriikidel on õigus määratleda konfiskeerimine kolmandalt isikult otsest konfiskeerimist täiendava meetmena või selle alternatiivina, nagu on asjakohane vastavalt siseriiklikule õigusele.
- (26) Konfiskeerimine viib vara lõpliku äravõtmiseni. Vara säilitamine võib olla siiski konfiskeerimise eeltingimuseks ja vajalik konfiskeerimisotsuse täitmise seisukohast. Vara säilitatakse arestimise teel. Selleks et vara ei saaks kaotsi minna enne seda, kui saab teha arestimisotsuse, peaks liikmesriikide pädevatel asutustel olema õigus võtta viivitamata meetmeid vara säilitamiseks.
- (27) Et vara säilitatakse sageli konfiskeerimise eesmärgil, on arestimine ja konfiskeerimine tihedalt seotud. Mõnes õigussüsteemis peetakse arestimist konfiskeerimise eesmärgil ajutise loomuga iseseisvaks menetluslikuks meetmeks, millele võib järgneda konfiskeerimisotsus. Ilma et see piiraks eri õigussüsteemide ja raamotsuse 2003/577/JSK kohaldamist, tuleks käesoleva direktiiviga ühtlustada konfiskeerimise eesmärgil arestimist käsitlevate liikmesriikide õiguskordade mõned aspektid.
- (28) Arestimismeetmete kohaldamine ei piira võimalust, et konkreetset vara saab käsitada kogu menetluse jooksul tõendina, tingimusel et menetluse lõpus tehakse see vara konfiskeerimisotsuse tegeliku täitmise jaoks kättesaadavaks.

- (29) Vara võib kriminaalmenetluse raames arestida ka selle võimaliku hilisema tagastamise eesmärgil või selleks, et kindlustada kuriteoga tekitatud kahju hüvitamine.
- (30) Sageli peidavad kahtlustatavad või süüdistatavad oma vara kogu kriminaalmenetluse ajaks. Seetõttu ei ole konfiskeerimisotsuseid võimalik täita ning need, kelle suhtes kõnealune otsus tehti, saavad oma vara pärast karistuse kandmist edasi kasutada. Seega peab olema võimalik täpselt kindlaks määrata, millises ulatuses võib vara konfiskeerida isegi pärast kuriteos lõplikult süüdimõistmist, et konfiskeerimisotsuseid oleks võimalik täielikult täita ka juhul, kui algselt vara ei tehtud kindlaks või ei tehtud kindlaks piisavas koguses vara ja konfiskeerimisotsust ei ole täidetud.
- (31) Võttes arvesse, et arestimisotsusega piiratakse õigust omandile, ei tohiks selliseid ajutisi meetmeid kohaldada kauem, kui on vajalik selleks, et vara oleks võimalik hiljem konfiskeerida. Selle tagamiseks, et eesmärk vältida vara kaotsiminekut oleks endiselt asjakohane, võib olla vaja kohtulik kontroll.
- (32) Võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil arestitud vara tuleks hallata selliselt, et ei väheneks selle majanduslik väärtus. Liikmesriigid peaksid võtma sellise vähenemise minimeerimiseks vajalikud meetmed, muu hulgas nägema ette vara müügi või üleandmise võimaluse. Liikmesriigid peaksid võtma asjakohased meetmed, näiteks looma riigi keskse varahaldusameti, spetsiaalsed bürood või samaväärsed mehhanismid, et enne konfiskeerimist arestitud vara kohtuotsuse tegemise eel tõhusalt hallata ja selle väärtus säilitada.
- (33) Käesolev direktiiv ei mõjuta oluliselt mitte üksnes kahtlustatavate või süüdistatavate õigusi, vaid ka selliste kolmandate isikute õigusi, keda ei ole kohtu alla antud. Seetõttu on vaja sätestada spetsiaalsed kaitsemeetmed ja õiguskaitsevahendid, et tagada selliste isikute põhiõiguste kaitse käesoleva direktiivi rakendamisel. Nende hulka kuulub selle kolmanda isiku õigus olla ära kuulatud, kes väidab end olevat asjaomase vara omanik või kes väidab, et tal on muid omandiõigusi (asjaõigusi), näiteks kasutusvaldus. Arestimisotsusest tuleks teatada mõjutatud isikule pärast otsuse täitmist niipea kui võimalik. Pädevad asutused võivad sellise otsuse teatavakstegemise mõjutatud isikule siiski edasi lükata, kui see on uurimise seisukohast vajalik.
- (34) Arestimisotsus tehakse teatavaks muu hulgas selleks, et võimaldada mõjutatud isikul otsust vaidlustada. Seetõttu tuleks sellise teatavakstegemise korral esitada vähemalt lühidalt asjaomase otsuse tegemise põhjus või põhjused, kusjuures põhjuste esitus võib olla lakooniline.
- (35) Liikmesriigid peaksid kaaluma selliste meetmete võtmist, mis võimaldavad konfiskeeritud vara kasutada avalikes huvides või sotsiaalsetel eesmärkidel. Muu hulgas võivad sellised meetmed hõlmata vara eraldamist korrakaitset ja kuritegevuse tõkestamist käsitlevatele projektidele või muudele avalikku huvi ja sotsiaalset kasu pakkuvatele projektidele. Kõnealune kohustus kaaluda meetmete võtmist tähendab liikmesriikide jaoks sellist kohustust nagu õigusliku analüüsi tegemine või meetmete kehtestamise eeliste ja puuduste arutamine. Arestitud vara haldamisel ja konfiskeeritud vara kasutamist käsitlevate meetmete võtmisel peaksid liikmesriigid võtma tarvitusele sobivad abinõud, et hoida sellega seoses ära kuritegelik või ebaseaduslik tegevus.
- (36) Kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta on vähe usaldusväärseid andmeid. Käesoleva direktiivi hindamiseks on vaja koguda asjakohaseid võrreldavaid statistilisi miinimumandmeid vara arestimise ja konfiskeerimise, kriminaaltulu jälitamise, kohtute tegevuse ja vara käsutamise kohta.

- (37) Liikmesriigid peaksid püüdma koguda andmeid teatava statistika jaoks kesktasandil, et edastada see statistika komisjonile. See tähendab, et liikmesriigid peaksid asjakohaste andmete kogumiseks tegema mõistlikke jõupingutusi. See ei tähenda siiski, et liikmesriigid on kohustatud andmeid tegelikkuses koguma, kui esineb ebaproportsionaalne halduskoormus või kui asjaomasel liikmesriigil tekivad suured kulud.
- (38) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ning järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas („põhiõiguste harta”) ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tunnustatud põhimõtteid, nagu neid on tõlgendanud oma kohtupraktikas Euroopa Inimõiguste Kohus. Käesolevat direktiivi tuleks rakendada kooskõlas nimetatud õiguste ja põhimõtetega. Käesolev direktiiv ei tohiks piirata liikmesriikide siseriikliku õiguse kohaldamist õigusabi küsimustes ja see ei loo liikmesriikide õigusabisüsteemidele kohustusi, mida tuleks rakendada kooskõlas põhiõiguste harta ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.
- (39) Tuleks kehtestada spetsiaalsed kaitsemeetmed, tagamaks, et üldreeglina konfiskeerimisotsuseid põhjendatakse, välja arvatud siis, kui mõjutatud isik on vähem olulises asjas algatatud lihtsustatud kriminaalmenetluses loobunud oma õigusest saada põhjendusi.
- (40) Käesoleva direktiivi rakendamisel tuleks arvesse võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/64/EL,⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/13/EL⁽²⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/48/EL,⁽³⁾ mis käsitlevad kriminaalmenetluses tagatavaid õigusi.
- (41) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt hõlbustada vara konfiskeerimist kriminaalasjades, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (42) ELi lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule (ELi toimimise leping) lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 ja artikli 4a lõike 1 kohaselt on Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel. Kõnealuse protokoll kohaselt on käesolev direktiiv Iirimaaale siduv üksnes kuritegude puhul, mis on hõlmatud õigusaktidega, mis on talle siduvad.
- (43) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokoll artikli 4 kohaldamist, ei osale Ühendkuningriik käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Tingimusel, et Ühendkuningriik osaleb kõnealuse protokoll artikli 4 kohaselt, on käesolev direktiiv Ühendkuningriigile siduv üksnes nende kuritegude puhul, mis on hõlmatud õigusaktidega, mis on talle siduvad.
- (44) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294, 6.11.2013, lk 1).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad vara arestimiseks võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil ja vara konfiskeerimiseks kriminaalasjades.
2. Käesolev direktiiv ei piira menetlusi, mida liikmesriigid võivad kasutada asjaomase vara konfiskeerimiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „tulu” – igasugune kuritegelikul teel kas otseselt või kaudselt saadud majanduslik hüve; see võib olla mis tahes vara, sh otsese tulu kõik hilisemad taasinvesteeringud või muundused ja igasugune väärtust omav tulem;
- 2) „vara” – igasugune vara, kehaline või mittekehaline ese, kinnis- või vallasvara, ning sellise vara omandiõigust või muid selle varaga seotud õigusi tõendavad juriidilised dokumendid või aktid;
- 3) „kuriteovahend” – mis tahes vara, mida kasutatakse või kavatakse kasutada mis tahes viisil täielikult või osaliselt kuriteo või kuritegude toimepanemiseks;
- 4) „konfiskeerimine” – vara lõplik äravõtmine, mille kohus määrab seoses kuriteoga;
- 5) „arestimine” – vara üleandmise, hävitamise, muundamise, käsutamise või ümberpaigutamise ajutine keelamine või vara ajutiselt oma vastutavale hoiule või kontrolli alla võtmine;
- 6) „kuritegu” – artiklis 3 loetletud õigusaktidega reguleeritud kuriteod.

Artikkel 3

Reguleerimisala

Käesolevat direktiivi kohaldatakse kuritegude suhtes, mida reguleerib:

- a) Eli lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korrupsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ⁽¹⁾ („ametnikega seotud korrupsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon”);
- b) nõukogu 29. mai 2000. aasta raamotsus 2000/383/JSK võltsimisvastase kaitse tugevdamiseks kriminaal- ja muude karistuste abil seoses euro kasutuselevõtmisega ⁽²⁾;
- c) nõukogu 28. mai 2001. aasta raamotsus 2001/413/JSK mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettuste ja võltsimiste vastase võitluse kohta ⁽³⁾;

⁽¹⁾ EÜT C 195, 25.6.1997, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 140, 14.6.2000, lk 1.

⁽³⁾ EÜT L 149, 2.6.2001, lk 1.

- d) nõukogu 26. juuni 2001. aasta raamotsus 2001/500/JSK, milles käsitletakse rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikul teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist ⁽¹⁾;
- e) nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta ⁽²⁾;
- f) nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korrupsioonivastase võitluse kohta erasektoris ⁽³⁾;
- g) nõukogu 25. oktoobri 2004. aasta raamotsus 2004/757/JSK, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiäri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta ⁽⁴⁾;
- h) nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta ⁽⁵⁾;
- i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK ⁽⁶⁾;
- j) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja mis asendab nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK ⁽⁷⁾;
- k) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. augusti 2013. aasta direktiiv 2013/40/EL, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2005/222/JSK ⁽⁸⁾,

ning samuti muud õigusaktid, kui nimetatud õigusaktides nähakse konkreetselt ette, et käesolevat direktiivi kohaldatakse ka nendes ühtlustatavate kuritegude koosseisude suhtes.

Artikkel 4

Konfiskeerimine

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, mis võimaldavad tal osaliselt või täielikult konfiskeerida kuriteovahendid ja tulu või vara, mille väärtus vastab nendele kuriteovahenditele või tulule, mille suhtes on tehtud kuriteo eest lõplik süüdimõistev otsus, mis võib olla ka tagaseljamenetluse tulemus.
2. Kui konfiskeerimine lõike 1 alusel ei ole võimalik ning vähemalt juhul, kui konfiskeerimise võimatus tuleneb kahtlustatava või süüdistatava haigusest või menetlusest kõrvalehoidumisest, võtab liikmesriik vajalikke meetmeid, et võimaldada kuriteovahendite ja tulu konfiskeerimist juhtudel, kui kriminaalmenetlus algatati seoses kuriteoga, mis võib tuua otseselt või kaudselt majanduslikku kasu, ja selle menetluse tulemuseks oleks võinud olla süüdimõistev otsus, kui kahtlustatav või süüdistatav oleks olnud võimeline kohtumenetluses osalema.

Artikkel 5

Laiendatud konfiskeerimine

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, mis võimaldavad otseselt või kaudselt majanduslikku kasu tuua võivas kuriteos süüdi mõistetule kuuluva vara kas täielikult või osaliselt konfiskeerida, kui kohus on kohtuasja asjaoludele, sealhulgas konkreetsetele faktidele ja kättesaadavatele tõenditele, nagu näiteks asjaolu, et vara väärtus ei ole proportsionaalne süüdimõistetud seadusliku sissetulekuga, tuginedes veendunud, et asjaomane vara on saadud kuriteo tulemusena.

⁽¹⁾ EÜT L 182, 5.7.2001, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 164, 22.6.2002, lk 3.

⁽³⁾ ELT L 192, 31.7.2003, lk 54.

⁽⁴⁾ ELT L 335, 11.11.2004, lk 8.

⁽⁵⁾ ELT L 300, 11.11.2008, lk 42.

⁽⁶⁾ ELT L 101, 15.4.2011, lk 1.

⁽⁷⁾ ELT L 335, 17.12.2011, lk 1.

⁽⁸⁾ ELT L 218, 14.8.2013, lk 8.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisel hõlmab mõiste „kuritegu” vähemalt järgmist:
- a) aktiivne ja passiivne korruptsioon erasektoris, nagu on sätestatud raamotsuse 2003/568/JSK artiklis 2, samuti aktiivne ja passiivne korruptsioon, millega on seotud liidu institutsiooni või liikmesriigi ametnik, nagu on ette nähtud vastavalt ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitleva konventsiooni artiklites 2 ja 3;
 - b) kuritegelikus ühenduses osalemisega seotud kuriteod, nagu on sätestatud raamotsuse 2008/841/JSK artiklis 2, vähemalt juhtudel, kui kuriteo tulemusel on saadud majanduslikku kasu;
 - c) lapse pornograafilises etteastes osalema panemine või osalemiseks värbamine või sellest majandusliku kasu teenimine või lapse muul viisil kõnealusel eesmärgil ärakasutamine, kui laps on ületanud seksuaalse enesemääramise ea, nagu on sätestatud direktiivi 2011/93/EL artikli 4 lõikes 2; lasteporno turustamine, levitamine ja edastamine, nagu on sätestatud kõnealuse direktiivi artikli 5 lõikes 4; lasteporno pakkumine, tarnimine ja kättesaadavaks tegemine, nagu on sätestatud kõnealuse direktiivi artikli 5 lõikes 5; lasteporno tootmine, nagu on sätestatud kõnealuse direktiivi artikli 5 lõikes 6;
 - d) ebaseaduslik süsteemi häirimine ja ebaseaduslik andmetesse sekkumine, nagu on sätestatud vastavalt direktiivi 2013/40/EL artiklites 4 ja 5, kui arvestatavat hulka infosüsteeme on mõjutatud kõnealuse direktiivi artiklis 7 sätestatud vahendiga, mis on loodud või kohandatud eelkõige sellel eesmärgil; kuriteo toimepanekuks kasutatud seadmete tahtlik tootmine, müük, kasutamiseks hankimine, importimine, levitamine või muul viisil kättesaadavaks tegemine vähemalt raskemate juhtumite puhul, nagu on sätestatud kõnealuse direktiivi artiklis 7;
 - e) kuritegu, mis on karistatav vastavalt artiklis 3 osutatud asjaomasele õigusaktile, või juhul, kui asjaomane õigusakt ei näe ette karistuse miinimummäära, vastavalt asjaomasele siseriiklikule õigusele vabadusekaotusliku karistusega, mille maksimummäär on vähemalt neli aastat.

Artikkel 6

Konfiskeerimine kolmandalt isikult

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et võimaldada tulu või muu tulule vastava väärtusega vara konfiskeerimist, mis otseselt või kaudselt on kahtlustatava või süüdistatava poolt üle antud kolmandale isikule, või mille kolmas isik omandas kahtlustatavalt või süüdistatavalt, vähemalt juhul, kui need isikud teadsid või oleksid pidanud konkreetsetest faktilistest asjaoludest (sealhulgas sellest, et üleandmine või omandamine toimus tasuta või turuhinnast oluliselt väiksema summa eest) lähtudes teadma, et üleandmise või omandamise eesmärk oli vältida konfiskeerimist.
2. Lõige 1 ei piira heausksete kolmandate isikute õigusi.

Artikkel 7

Vara arestimine

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, mis võimaldavad vara võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil arestida. Kõnealused meetmed, mille võtmiseks annab korralduse pädev asutus, hõlmavad kiireloomulist tegutsemist, kui see on vajalik vara säilitamiseks.
2. Kolmanda isiku valduses oleva vara suhtes, millele on osutatud artiklis 6, võib võtta võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil arestimise meetmeid.

*Artikkel 8***Kaitsemeetmed**

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kõigil isikutel, keda käesolevas direktiivis sätestatud meetmed mõjutavad, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, et nad saaksid oma õigusi kaitsta.
2. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed selle tagamiseks, et arestimisotsus tehakse mõjutatud isikule teatavaks võimalikult kiiresti pärast selle täitmisele pööramist. Sellise teatavaks tegemise korral esitatakse vähemalt lühidalt asjaomase otsuse tegemise põhjus või põhjused. Pädev asutus võib arestimisotsuse mõjutatud isikule teatavaks tegemise edasi lükata, kui see on vajalik, et vältida kuriteo uurimise takistamist.
3. Arestimisotsus kehtib vaid niikaua, kui on vajalik selleks, et vara võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil säilitada.
4. Liikmesriik tagab isikule, kelle vara otsus mõjutab, reaalse võimaluse vaidlustada arestimisotsus kohtus vastavalt siseriiklikus õiguses sätestatud menetlusele. Selliste menetluste puhul võib ette näha, et kui algse arestimisotsuse tegi muu pädev asutus kui õigusasutus, esitatakse selline otsus enne kohtus vaidlustamist õigusasutusele kontrollimiseks või läbivaatamiseks.
5. Arestitud vara, mida hiljem ei konfiskeerita, tagastatakse viivitamata. Tingimused ja kord, mille alusel selline vara tagastatakse, kehtestatakse liikmesriigi õigusega.
6. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed selle tagamiseks, et konfiskeerimisotsus oleks põhjendatud ning et selline otsus tehtaks mõjutatud isikule teatavaks. Liikmesriik tagab isikule, kes on konfiskeerimisotsuse adressaat, reaalse võimaluse otsus kohtus vaidlustada.
7. Ilma et see piiraks direktiivi 2012/13/EL ja direktiivi 2013/48/EL kohaldamist, on isikul, kelle vara konfiskeerimisotsus mõjutab, õigus kasutada advokaati kogu konfiskeerimismenetluse vältel tulu ja kuriteovahendite kindlaks tegemisel, et tema õigused oleksid kaitstud. Asjaomast isikut tuleb kõnealuselt õigusest teavitada.
8. Artiklis 5 osutatud menetluses peab mõjutatud isikul olema reaalne võimalus vaidlustada juhtumi faktilised asjaolud, sealhulgas konkreetsed faktid ja olemasolevad tõendid, mille põhjal käsitatakse asjaomast vara kuritegelikul teel saadud varana.
9. Kolmandal isikul on õigus taotleda omandiõiguse või muu vara suhtes esineva õiguse tunnustamist, sealhulgas artiklis 6 osutatud juhtudel.
10. Kui kuriteo tulemusena on kuriteo ohvril nõudeid isiku vastu, kelle suhtes on võetud käesoleva direktiivi kohane konfiskeerimismeede, võtab liikmesriik vajalikud meetmed tagamaks, et konfiskeerimismeede ei takista sellel ohvril taotleda nõude rahuldamist.

*Artikkel 9***Tegelik konfiskeerimine ja täitmine**

Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et võimaldada kindlaks teha ja jälitada vara, mis kuulub arestimisele ja konfiskeerimisele, isegi pärast kuriteos lõplikult süüdimõistmist või artikli 4 lõikes 2 sätestatud menetluse järgselt, ja et tagada konfiskeerimisotsuse tegelik täitmine, kui selline otsus on juba tehtud.

*Artikkel 10***Arestitud ja konfiskeeritud vara haldamine**

1. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et tagada võimaliku hilisema konfiskeerimise eesmärgil arestitud vara nõuetekohane haldamine, näiteks luues keskse ameti, spetsiaalsed bürood või samaväärsed mehhanismid.
2. Liikmesriik tagab, et lõikes 1 osutatud meetmed hõlmavad võimalust vara vajaduse korral müüa või üle anda.
3. Liikmesriik kaalub selliste meetmete võtmist, mis võimaldavad konfiskeeritud vara kasutada avalikes huvides või sotsiaalsetel eesmärkidel.

*Artikkel 11***Statistika**

1. Liikmesriik kogub asjakohastelt asutustelt korrapäraselt igakülgset statistikat ja säilitab seda. Kogutud statistika saadetakse komisjonile igal aastal ja see sisaldab järgmisi andmeid:
 - a) täitmisele pööratud arestimisotsuste arv,
 - b) täitmisele pööratud konfiskeerimisotsuste arv,
 - c) arestitud vara hinnanguline väärtus, vähemalt arestimise ajal võimalikuks peetud hilisema konfiskeerimise eesmärgil arestitud vara puhul,
 - d) tagasivõidetud vara hinnanguline väärtus konfiskeerimise ajal.
2. Liikmesriik saadab samuti igal aastal komisjonile järgmise statistika, kui see on asjaomases liikmesriigis kesktasandil kättesaadav:
 - a) arestimisotsuse muus liikmesriigis täitmisele pööramiseks esitatud taotluste arv,
 - b) konfiskeerimisotsuse muus liikmesriigis täitmisele pööramiseks esitatud taotluste arv,
 - c) muus liikmesriigis tagasivõidetud vara väärtus või hinnanguline väärtus.
3. Liikmesriik püüab koguda lõikes 2 osutatud andmeid kesktasandil.

*Artikkel 12***Ülevõtmine**

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 4. oktoobriks 2015. Nad edastavad komisjonile viivitamata kõnealuste normide teksti.
2. Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste siseriiklike normide teksti.

*Artikkel 13***Aruandlus**

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt 4. oktoobriks 2018 aruande, milles ta hindab konfiskeerimist ja vara tagasivõitmist käsitleva kehtiva siseriikliku õiguse mõju, ning lisab aruandele vajaduse korral asjakohased ettepanekud.

Kõnealuses aruandes hindab komisjon ka seda, kas on vaja muuta artikli 5 lõikes 2 esitatud kuritegude loetelu.

*Artikkel 14***Ühismeetme 98/699/JSK ning raamotsuste 2001/500/JSK ja 2005/212/JSK teatavate sätete asendamine**

1. Ühismeetme 98/699/JSK artikli 1 punkt a, raamotsuse 2001/500/JSK artiklid 3 ja 4 ning raamotsuse 2005/212/JSK artikli 1 esimesed neli taanet ja artikkel 3 asendatakse nende liikmesriikide suhtes, kellele käesolev direktiiv on siduv, ilma et see piiraks kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud kõnealuste raamotsuste siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega.
2. Nende liikmesriikide suhtes, kellele käesolev direktiiv on siduv, käsitatakse viiteid lõikes 1 osutatud ühismeetmele 98/699/JSK ja raamotsuste 2001/500/JSK ja 2005/212/JSK sätetele viidetena käesolevale direktiivile.

*Artikkel 15***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

*Artikkel 16***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel, 3. aprill 2014

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
D. KOURKOULAS